

УДК 351.746.2 (477)

DOI: 10.31732/ 2708-339X-2022-06-67-72

СПІВРОБІТНИЦТВО СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ З ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Француз А.Й.

*Герой України, Заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: (050) -33-944 -02 e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252*

Носенко Б.О.

*здобувач вищої освіти ступеня магістр, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: (050)-502-86-99, e-mail: NosenkoBO@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3708-7870*

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF PRIVATE DETECTIVE ACTIVITY IN UKRAINE

Frantsuz A.J.

*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine Doctor of Laws Sciences, Professor, Professor of Department of State Legal Disciplines, "KROK" University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (050) -33-944 -02, e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252*

Nosenko B.O.

*Master student "KROK" University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (050)-502-86-99, e-mail: NosenkoBO@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3708-7870*

Анотація. Наведено аргументи на користь запровадження інституту приватної детективної діяльності в Україні, його становлення та розвиток на сучасному етапі. Визначено необхідність законодавчого регулювання питань приватної детективної (розукової) діяльності в контексті співробітництва з правоохоронними органами, зокрема з підрозділами Національної поліції України. Представлено авторське визначення приватної детективної діяльності, яку запропоновано визначити як дозволену органами Національної поліції України професійну підприємницьку діяльність приватних детективів та приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам детективних послуг з метою захисту їх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені законом. Відзначено, що авторське трактування передбачає включення до визначення терміну, який характеризує приватну детективну діяльність, як один із видів підприємницької діяльності, оскільки така діяльність здійснюється на договірній основі, передбачає одержання прибутку та має підлягати оподаткуванню, згідно діючого законодавства України. Також запропоновані шляхи співробітництва між суб'єктами приватної детективної (розукової) діяльності та підрозділами Національної поліції України. Відзначено, що основою ефективної співпраці між суб'єктами приватної детективної (розукової) діяльності та державними правоохоронними органами повинен стати унормований законом обмін інформацією. Це дозволить здійснювати не тільки окрему (самостійну) діяльність, але і проводити спільне планування та спільні заходи щодо попередження правопорушень. Автор зазначає, що найбільш перспективним співробітництвом між приватними детективами та оперативно-розуковими підрозділами Національної поліції може бути в галузі розшуку безвісно зниклих осіб, в тому числі дітей. При цьому, в такій співпраці приватні детективи можуть мати певні переваги. Порівняно зі співробітниками органів поліції, приватні детективи самі визначають розмір своєї робочої завантаженості, що буде сприяти найбільшій зосередженості на конкретній справі. Також надання послуг на платній основі буде сприяти сумлінному ставленню до покладених обов'язків, оскільки розмір грошової винагороди приватного детектива може коливатися залежно від результатів його роботи. Автором наведено аргументи на користь надання контролюючих повноважень у сфері приватної детективної діяльності органам внутрішніх справ України.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, приватний детектив, детективні послуги, закон, співробітництво, оперативно – розшукова діяльність, контроль, договір.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 8.

Annotation. Arguments in favor of the introduction of the institute of private detective activity in Ukraine, its formation and development at the present stage are given. The necessity of legislative regulation of issues of private detective (search) activity in the context of cooperation with law enforcement agencies, in particular with units of the National Police of Ukraine, is determined. The author's definition of private detective activity is presented, which is proposed to be defined as allowed by the National Police of Ukraine professional business activities of private detectives and private detective companies (agencies) to provide clients with detective services to protect their legal rights and interests on the grounds and in the manner prescribed by law. It is noted that the author's interpretation provides for the inclusion in the definition of the term that characterizes private detective activity as one of the types of business activities, as such activities are carried out on a contractual basis, profit and should be taxable under current Ukrainian legislation. Ways of cooperation between subjects of private detective (search) activity and divisions of the National Police of Ukraine are also offered. It is noted that the basis for effective cooperation between the subjects of private detective (investigative) activities and state law enforcement agencies should be the exchange of information regulated by law. This will allow not only to carry out separate (independent) activities, but also to carry out joint planning and joint measures to prevent offenses. The author notes that the most promising cooperation between private detectives and operational search units of the National Police may be in the field of search for missing persons, including children. However, in such cooperation, private detectives may have certain advantages. Compared to police officers, private detectives themselves determine the size of their workload, which will contribute to the greatest focus on a particular case. Also, the provision of paid services will promote a conscientious attitude to the assigned duties, as the amount of monetary remuneration of a private detective may vary depending on the results of his work. The author presents arguments in favor of granting supervisory powers in the field of private detective work to the internal affairs bodies of Ukraine.

Keywords: private detective activity, private detective, detective services, lawcooperation, operatively - searchactivity, control, contract.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 8.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших факторів становлення і належного розвитку нашого суспільства є створення та забезпечення дієвого та ефективного механізму захисту прав та свобод людини і громадянина. Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Виходячи з цього, одним із найважливіших завдань держави є забезпечення конституційних прав і свобод громадян та їх особистої безпеки [1].

На сучасному етапі розбудови правоохоронної системи України значний науковий інтерес становить правовий статус суб'єктів, які здійснюють діяльність, що містить певні ознаки правоохоронної. Йдеться про детективну та інші види діяльності, зміст яких у певний спосіб співвідноситься з функціями працівників правоохоронних органів. Досягнення реалізації принципів законності та верховенства права потребує, щоб функції таких суб'єктів та їх правовий статус були чітко та детально визначені в законах та підзаконних нормативно-правових актах, для того, щоб у будь-якій ситуації були зрозумілі межі їх повноважень, можливість настання юридичної відповідальності тощо. Тому, очевидним є необхідність

розвитку недержавної системи безпеки, зокрема інституту приватних детективів. Як свідчить міжнародний досвід, становлення та діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, робота приватних детективів часто тісно пов'язана із співпрацею з державними правоохоронними органами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в галузі приватної детективної діяльності проводили та проводять такі вчені, як: М.М. Антонович, К.Л. Бугайчук, В.Ю. Горелова, О.І. Захаров, Г.К. Кожевніков, В.І. Литвиненко, М.І. Мотуз, Д.Г. Мулявка, М.П. Рабінович, О.В. Токаренко, А. П. Черков, А.Й. Француз, Ю.С. Шемученко та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Не зважаючи на відсутність спеціального закону, який би здійснював нормативно-правове регулювання діяльності інституту приватних детективів в Україні, ринок детективних послуг розвивається. Очевидно, що подальший розвиток і становлення в Україні інституту приватної детективної (розшукової) діяльності є незворотнім процесом. У своїй діяльності приватні детективи будуть взаємодіяти з державними правоохоронними органами, зокрема з підрозділами Національної поліції. Така

взаємодія (співробітництво) нададуть можливість ефективно забезпечувати дотримання законних прав та інтересів громадян нашої держави. На сьогодні в Україні відсутня правова регламентація інституту приватної детективної діяльності, а отже, відсутня й головна передумова для ведення легальної детективної діяльності. Вказане підкреслює актуальність теми цієї статті й потребує проведення ґрунтовного дослідження вітчизняного законотворчого процесу, а також узагальнення теоретичної бази й нормативного матеріалу в даній сфері.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження законотворчого процесу в сфері приватної детективної діяльності в контексті співробітництва приватних детективів з підрозділами Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи з 2000 року до Верховної Ради України були подані декілька законопроектів, щодо нормативно-правового регулювання детективної діяльності. На сьогодні, найбільш оптимальним виявився проект Закону України від 28 грудня 2015 року № 3726 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Не зважаючи на те, що цей законопроект найбільше відповідав як національним, так і міжнародним стандартам, він так і не набув статусу закону. У зазначеному законопроекті приватна детективна (розшукова) діяльність визначена як «дозволена органами Національної поліції України діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом» [6].

Не зважаючи на те, що у визначенні зазначено про надання послуг на платній основі, не вказано що така діяльність є підприємницькою. Хоча це зрозуміло по суті викладення, вказати у визначенні підприємницький характер діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, на нашу думку, є необхідним.

В статті 1 Закону України «Про підприємництво», дається визначення

цього явища, як «безпосередньої самостійної, систематичної, на власний ризик діяльності по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством» [4].

Отже виходячи із самого визначення підприємницької діяльності стає зрозумілим, що приватна детективна (розшукова) діяльність по своїй суті є професійною підприємницькою діяльністю і таке положення слід передбачити у законопроекті.

Таким чином, вважаємо за доцільне сформулювати визначення приватної детективної (розшукової) діяльності наступним чином. Приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами Національної поліції України професійна підприємницька діяльність приватних детективів та приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам детективних послуг з метою захисту їх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про Національну поліцію», національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Одним із ключових завдань української поліції є протидія злочинності, діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [2]. Статтею 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», передбачено що оперативно – розшукова діяльність здійснюється, зокрема, підрозділами Національної поліції, а саме підрозділами кримінальної та спеціальної поліції [3]. Оперативно – розшукова діяльність може проводитись з використанням негласних методів роботи і тому ведення такої діяльності повинно ретельно контролюватися з боку держави. При проведенні оперативно – розшукових

заходів права та приватні інтереси людини і громадянина можуть бути тимчасово обмежені, з метою протидії від злочинних посягань. Для запобігання порушень прав і свобод громадян, державою визначене коло суб'єктів які мають право на проведення оперативно-розшукових дій. Серед великого кола завдань, які покладені на оперативно-розшукові підрозділи Національної поліції, окремо потрібно зупинитися на завданні розшуку осіб, які пропали безвісті.

На сьогодні, в мережі Інтернет створені та діють пошукові бази розшуку осіб зниклих безвісті. Основна база розшуку зниклих осіб впроваджена Міністерством внутрішніх справ України. Також існують бази розшуку, створені громадськими організаціями, зокрема база зниклих безвісті та ідентифікація невпізнаних жертв збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях. Національним музеєм історії України запроваджено інформаційний портал про зниклих і загиблих у Другій світовій війні тощо.

Особливе занепокоєння в суспільстві викликають випадки зникнення дітей. Так, згідно наявної статистики, за 2018 рік до органів поліції було подано понад 11 тисяч заяв про зникнення дітей. Не зважаючи на те, що переважна більшість дітей знаходиться протягом першої доби після зникнення, певна кількість дітей стає об'єктом злочинних посягань.

На наш погляд, до проведення пошуку зниклих осіб доречно було б залучати можливості суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності. При проведенні заходів із розшуку зниклих осіб приватні детективи можуть застосовувати технічні засоби, але з дотриманням певних умов. Однією з таких умов є те, що особа має надати письмову згоду на її фотозйомку, відеозйомку або аудіофіксацію [8, с. 152].

Взаємодія між співробітниками оперативних підрозділів Національної поліції та суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності, у сфері розшуку зниклих осіб, могла б позитивно вплинути на результати розшукових дій та додатково сприяти забезпеченню прав і свобод людини і громадянина в нашій державі. При чому, розшук зниклих безвісті осіб можна було б

проводити як окремо, обмінюючись інформацією, так і планувати проведення певних спільних заходів.

Під взаємодією суб'єктів приватної детективної діяльності та правоохоронних органів слід розуміти обопільну (сумісну) діяльність: приватно-розшукову та державну правоохоронну, яка полягає в узгоджених діях детектива та державних правоохоронних органів, на основі взаємодопомоги (взаємної підтримки) для досягнення спільної мети забезпечення громадської безпеки, захисту законних прав та інтересів громадян, виключно в межах законів та підзаконних актів, що регулюють вищевказані види діяльності [7, с. 121].

Не є секретом, що криміногенна ситуація в державі останнім часом погіршується. Причинами такого погіршення є зниження рівня життя громадян, безробіття, військові дії на Сході України тощо. В такій ситуації суттєве навантаження лягає на плечі співробітників Національної поліції. Велике навантаження не може позитивно впливати на якість роботи поліцейських. Часто пріоритетом в роботі поліції є найбільш гучні та резонансні справи, в той час як на справи меншого суспільного резонансу просто не вистачає часу. За таких обставин співробітництво органів та підрозділів Національної поліції з приватними детективами може дозволити більш ефективно функціонувати правоохоронній системі держави, а в першу чергу захистити конституційні права та свободи людей.

До можливих переваг приватного детектива перед співробітниками державних правоохоронних органів можна віднести меншу завантаженість справами та платний характер послуг детектива. Надання платних послуг приватним детективом буде сприяти збільшенню відповідальності за проведену роботу, в тому числі моральної. Більш того, в договорі про надання детективних послуг, можна буде передбачити залежність розміру грошової винагороди від досягнутих результатів, що додатково гарантує більш уважне ставлення до свого клієнта. Питання що стосуються розміру, порядку оплати та вирішення спірних робочих питань з клієнтом, повинні

детально прописуватись у договорі про надання детективних послуг. Основою співробітництва між суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності та органами Національної поліції повинен стати врегульований відповідним спеціальним законом обмін інформацією. Питання допуску детективів до закритої інформації, реєстрів та баз даних, повинно бути ретельно прописано у спеціальному законі. Прикладом для нас може стати закордонний досвід країн Європи та США, де інститут приватних детективів давно та успішно працює. Приватні детективи не можуть працювати повністю самостійно не маючи тісного спілкування з правоохоронними органами, оскільки виконання багатьох доручень від своїх клієнтів пов'язано з подальшим зверненням до правоохоронних органів (будь то звернення із заявою про скоєний злочин або надання та легалізація характеризуючих особу матеріалів в кримінальному провадженні тощо).

В науковій літературі зазначаються різні підходи в питаннях контролю за діяльністю приватних детективів. За таких обставин, вбачається доцільним висловити власну думку. Контроль за діяльністю суб'єктів господарювання є мірою можливого втручання контролюючих органів в діяльність такого суб'єкта, з метою контролю за дотриманням вимог закону при провадженні ліцензованої діяльності. При цьому, важливим є запобігти «подвійному» контролю, аби повноваження контролюючих органів не перетиналися і не заважали суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності виконувати покладені на них завдання. Хоча приватна детективна (розшукова) діяльність і недержавна охоронна діяльність є різними видами підприємницької професійної діяльності, але їх мета дещо співпадає, оскільки ці суб'єкти покликані захищати інтереси своїх клієнтів.

Згідно Переліку органів ліцензування, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. №

609, до повноважень Міністерства внутрішніх справ України належить ліцензування охоронної діяльності [5]. Таким чином, Міністерство внутрішніх справ України має повноваження щодо ліцензування охоронної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Оскільки питання недержавної охорони та приватної детективної (розшукової) діяльності можуть мати схожі особливості у сфері діяльності та наближені вимоги щодо підготовки (перепідготовки) кадрів, вважаємо за доцільне покласти на Міністерство внутрішніх справ України повноваження щодо ліцензування приватної детективної (розшукової) діяльності.

Висновки. Як зазначалося вище, основою співробітництва суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності та правоохоронних органів є унормований законом обмін інформацією. Вважаємо за доцільне запропонувати при прийнятті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» внесення положень щодо обміну інформацією між співробітниками правоохоронних органів та суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності. У законопроектах, які знаходились на розгляді у Верховній Раді України, передбачався лише обов'язок приватного детектива повідомити правоохоронні органи про замах або скоєння злочину, якщо таку інформацію він отримає. Такий підхід є одностороннім і не дасть можливості для повноцінної співпраці між приватними детективами і правоохоронцями. Пропонується включити в закон положення щодо доступу приватних детективів до закритих баз даних на підставах та в порядку, який унеможливить несанкціонований витік службової інформації. Таке співробітництво між суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності та співробітниками підрозділів Національної поліції повинно призвести до підвищення рівня захисту прав та законних інтересів громадян України.

Література

1. Конституція України Конституція України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 30 вересня 2016 р.: (Офіц. текст). К.: Паливода А. В., 2016. 76 с.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015р.// Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
4. Про підприємництво: Закон України від 07 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 14. Ст. 168.
5. Про перелік органів ліцензування: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 609. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 17.11.2022)
6. Про приватну детективну (розшукову) діяльність [Електронний ресурс] : Проект Закону України № 3726 від 28.12.2015. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580 (дата звернення 17.11.2022)
7. Захаров О. І. Концептуальні засади організації приватної детективної діяльності в Україні / О. І. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2016. Вип. 12(2). С. 120-122.
8. Француз А.Й., Левішко І.В. Приватна детективна діяльність в Україні в контексті забезпечення конституційних прав і свобод людини. Правничий вісник Університету «КРОК». К., 2018. № 3. С. 149-154.

Reference:

1. Constitution of Ukraine, Legislation in force as of September 30, 1996 (2016), Official text, Kyiv, Ukraine.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On National Policy”, Vidomosti Verkhovnoi Radi Ukraini, №40-41, p.379.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine “On Operational Search Activity”, Vidomosti Verkhovnoi Radi Ukraini, №22, p.303.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On Entrepreneurship”, Vidomosti Verkhovnoi Radi Ukraini, №14, p.168.
5. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), The Decree “On the list of licensing bodies”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 17 November 2022)
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), Draft Law of Ukraine “On Detective Services”, no. 1228-1, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00521A.html (Accessed 17 November 2022).
7. Zaharov, O.I. (2006), “Conceptual framework about organization of private detective activity in Ukraine”, Naukoviy visnyk Michnarodnogo humanitarnogo Universitetu, Vip.12 (2), pp/120-122.
8. Frantsuz, A.J. Levishko, I. (2018), “Private detective activity in Ukraine in the context of ensuring constitutional rights and freedoms of human and citizen”, Legal Bulletin of the University “KROK”, vol. 32, pp. 149-154.

Стаття надійшла до редакції 27.11.2022